

Jók voltak a lettek

Négy év után ismét öt díj Goriziából

Öt díjjal tért vissza az olaszországi Goriziában rendezett énekversenyről a Családi Iroda Canticum Kamarakórusa. A világ hét legnagyobb kórusversenye közé tartozó művészi viadalon szerepelt már az együttes, akkor is éppen öt oklevelet kaptak. Úgy tűnik, ez már hagyomány. Július 14-ei hazaérkezésük után Gyüdi Sándor, az együttes vezetője mesélt élményeiről.

– Gorizia a szlovén határ melletti város, úgyhogy ottlétünk alatt az összes úton tankok, géppuskák, katonák álltak. Az olasz biztonsági erők őrizték a határt. Egy apácák által vezetett tanítóképzőben laktunk, s az egyik fiút le is kapcsolták a carabinieri. Késő éjjel jött hazafelé, valamiért futni kezdett, s ezt az őrzők gyanusnak találták. Meg is fogták azonnal. Az volt szerencséje, hogy az egyik apáca látta a jelenetet, és igazolta őt. Igaz, utána elmondta a kedvesnővér, hogy az ő nem csodálkozik a dolgon, a fiúnak úgyis „egy kicsit vitatható arca van – una faccia discutibile”... A meghívott szlovén kórus nem is jött el.

– Mi volt a Canticum menetrendje?

– Még Gorizia előtt Veronában léptünk fel, egy ottani kórus vendégei voltunk, akik már megfordultak nálunk, Szegeden. Két misén énekeltünk, az egyikben egy olyan templomban (San Zeno a neve), amely már 800 éve áll a jelenlegi formájában. Nagy volt a siker, s követtük bevált gyakorlatunkat: a templom udvarára invitáltuk a publikumot, s ott világosabb művekből adtunk ráadást. Mi komolyan vesszük, hogy a templomban csak odaillő műveket énekelünk. Ottlétünk alatt a Rigolettót játszották az Arénában, s a herceg az a *Marcello Giordani* volt, aki három éve a szabadtérin a Don Carlos címszerepét énekelte. Ötezer líra volt egy jegy, ami egyáltalán nem drága, háromszáz forintnak felel meg. Én sajnos nem tudtam elmenni, mert tolmácsként is funkcionáltam, és udvariatlanság lett volna otthagyni a többieket a vendéglátókkal, de voltak közülünk, akik látták.

– Utána következett Gorizia.

– Ez egy nagy, több kategóriás vetélkedő, van vegyeskari, egynemű kari, kamara- és énekegyüttes kategória. Négy éve már voltunk itt, és öt díjat nyertünk. Akkor nagyon jól éreztük magunkat, és nem is annyira a sikerek, mint inkább az élmények miatt akartunk

visszatérni. Idén sok kórus érkezett a balti államokból. Igen felkészültek, s van most némi politikai pikantériája is az ő fellépésüknek. Nagyon jók voltak a lettek.

– A díjak?

– Ebben az évben első díjat nem nyertünk. A vegyeskari kategóriában másodikak lettünk, 0,5 százalékkal maradtunk le egy litván kórus mögött. Az énekegyüttes kategóriában négyen vettünk részt, és itt is az ezüstérem jutott egy osztrák csapat mögött, akik profik, és kortárs műveket adtak elő fantasztikus felkészültséggel. A verseny ugyanis amatőrök és profik számára egyaránt nyitott. Két különdíjat is hazahoztunk. Nincsenek kötelező számok. Viszont négy zenetörténeti korszakból kell kötelezően választani műveket, ezek a reneszánsz, a romantika, a századelő, és a mai zene. Ezekben külön díjakat adnak ki, s kettőt mi nyertünk: a reneszánszot és a romantikát. Négy éve épp a másik kettőt hoztuk el. A modern művekért járó díjat idén a mi legyőzőnk, az osztrák kórus kapta. Ezen kívül én is kaptam egy karvezetői díjat.

– Most már tudjuk, hogy mit nyert a Canticum, arra is kíváncsi lennének mennyit nyert?

– Fogalmazzunk úgy, hogy néhány millió lírát. (Ezer líra középfarfolyama jelenleg mintegy 58 forint M.T.) Ennek egy részét ott el is költöttük. Nagy személyes sikert arattak egyébként szölistáink, *Szel Bernadett* és *Lugosi Zsuzsa zongoraművész*.

– A siker másik díja általában egy újabb meghívás.

– Jövőre lesz Gioacchino Rossini halálának kétszázadik évfordulója, s egy ezzel kapcsolatos ünnepekre utazunk Fanóba.

– S mi csinál addig itthon a karigazgató?

– Most épp a Szabadtéri Játékokon próbálok, mindkét operának, a Hunyadi Lászlónak és a Turadotnak is én vagyok a kórusmestere. Puccini műve hatalmas énekari feladat, s itt ráadásul nem olyan összeszokott együttesrel dolgozom, mint a Canticum, hiszen a Dóm téri kar többféle kórusokból verbuválódik. Úgyhogy van dolgom bőven.

MÁROK TAMÁS

A néptáncosok pártja a legnagyobb Beszélgetés Novák Ferencel, a Csillagjárás rendezőjével

Kívülről nézvést talán minden olyan, mint a korábbi néptáncfesztiválok; az újszegedi színpadon a folkloresteket tartják – tegnap a külföldi vendégegyüttesek léptek fel nagy sikerrel, amolyan valódi teljesítményt jutalmazott ezúttal a közönség, hiszen most nem azok a csoportok jöttek a fesztiválra, akiket „küldtek”, hanem akik megérdemlik a külföldi szereplést –, a Belváros terein délutánonként a járókelőket szórakoztatják a táncosok, és meglesz a hagyományos gála is a dóm előtt. Ugyanúgy barátkoznak egymással a tánc és a zene nyelvét ismerő fiatalok, mint mindig a szegedi találkozásokon. Mégsem lehet szabadulni attól az érzéstől, hogy mint minden, a néptáncfesztivál is átalakulóban. Nézem az arccokat, az itteni szervezőket például. Rég nem munkaköri kötelességük, csak „visszajöttek”, segíteni. Két év múlva, ha lesz fesztivál, már nem valószínű, hogy erre áldozzák a szabadságukat... Van azonban egy ember, Novák Ferenc, alias Tata, aki kétséget kizáróan – ugyanaz. Szertelen, mint egy húszeves, megfontolt, mint egy törzsfőnök; üvöltve gorombáskodik egy elnyelt lépés miatt, s egy perc múlva ápolja a gyerek lelkét, akár egy jószágos gyóntatóatyja; hepajozik a táncosai kényelméért, kíméletlen önmagával. Ami a szívében, a száján, lehet rá számítani, sose csomagolja a mondanivalóját. Tegnap sem ebédelt, inkább beszélgetett.

A végén le fog fogyni!

– Ne aggódjon, én már csak olyan maradok, mint voltam. A második fesztiválon, 67-ben volt egy kis balhén az itteni rendőrökkel, mondtam az ügyésznek, el tudja maga képzelni, hogy ilyen kis tömzsi, kopasz ürge, mint én, képes *leszerelni* egy akkora atlétikus egyént, mint az a rendőr volt, akinek a gumibotja valahogy hozzámkerült? Nahát! Nehogy most elkerdezzék és megírja az egész őskori történetet, mert nem mesélek. Nem arról szól az én történetem, hogy az átkosban így meg úgy, bezzeg most...

– Nem bezzeg?

– Ne próbáljon velem politizálni, mondtam már, hogy én ugyanaz vagyok, mint eddig, és ugyanazt akarom csinálni, mint eddig. *Mi néptáncosok évtizedek óta tudjuk, hogy ez a szellemi vagyon, a hagyománykincs – egységes.* Azt is tudjuk, mert tapasztaltuk, hogy az egy faluban lakó különböző nemzetiségű embereknek nincs bajuk egymással, se itt, se Szlovákiában, se Kárpát-alján, se Erdélyben. Csak a politikusoknak. A mostaniakat is beleértve.

Azokat, akik most a legnagyobb hévvel védik a magyart. Pedig javában a párttagkönyvük mögött bujkáltak, amikor mi már régen tettük a kötelességünket, és mentünk gyűjteni, jó szót vinni, hagyományt menteni. Úgyhogy nekem ne papoljon senki, se innen, se amonnan, hogy azt mondja: ez a néptánc olyan kommunista akciózás, vagy mifene...
– Az ember azt hinné, most már nem kell bizonygatni: a magyar folklor egységes és az európai kultúra része. S mint ilyen, érték, s mint érték őrizendő és támogatandó.

– Pénzezni sem akarok. Az a véleményem, hogy a hazai néptáncmozgalomba bekerült fiatalok ezreit sose kellett féltetni attól, hogy elnyeli őket az alvilág, vagy nem állják meg a helyüket. Tessék megnézni, a szakmájában mindegyik az élvonalban dolgozik. Én vegyes vallású, katolikus-protestáns családból származom, de nem vagyok hajlandó berendezkedni egy régi-új csőlátásra, nem hiszem, hogy kizárólag a vallási nevelés menthet itt meg generációkat az erkölcsi fertőtől. *A mi mozgalomban felnőtt gyerekek épek.* Ha

valaki erre a mozgalomra sajnálja a pénzt, annak azt tudom mondani, ne várja meg amíg a 120 ezres néptáncos táborból pártot alakítunk. Mert akkor nem csak az állami támogatást kapjuk meg, de holnap én leszek a miniszterelnök... Most mit nevet?

– Szeretnék gratulálni. A Pentagonále-fesztiválon elért sikerhez.

– Köszönöm szépen. Az Antigonéval és A helység kalapácsával szerepeltünk, az előadás után bejött hozzánk Göncz Árpád és sugárzott a büszkeségtől. Hát ezért mondom én, nem kell nekünk szégyellni a saját kultúránkat, ellenkezőleg, tudatában kéne lenni, hogy *aki az európai kultúra elemeire, korszakaira ma kíváncsi, az nyugodtan jöhet Magyarországra tanulmányozni a néptáncokincset.* A székely forogató-sokból megtudhatja, milyen volt a barokk Európa, a dunántúli táncokból megérzékkelheti az olasz reneszánsz egész világát és így tovább. Megőriztük. Ez a dolgunk.

SULYOK ERZSÉBET

Az igazság az volt, hogy egy disznóúlszerű helyiségben lakott, deszkából, lécből összetakolt ágyfélén aludt, s onnan járt koldulni, míg egy reggelen megfagyva találták a rendőrök. A delírium végzett vele – mondták.

Valóságos boszorkánytanyán élt. Egész talicskára való marha- és disznócsont rothadt, búzlótt az egyik sarokban. A másikban, a szemétdombon nyüzsgöttek a férgek és a hangyák. Úgy látszik, Lőszök úrnak mégiscsak jutott minden napra egy kis hús a fazekába, mely aztán a pocok számára is kijárt.

Az 1960-as évek végén olvastam a szegedi újságban, hogy Mórahalom is tartott a nép számon egy Lőszök urat, valami Papp Miska nevezetű, aki azzal hivatkozott, hogy az ő apja volt az utolsó szegedi bórduás, az utolsó Kossuth-betyár, a Madarász csárdában. A kései utódnak már csak a fodrásmesterségből jutott ki. El-el danolgotott, nyekergette a szárazfáját a fiatal legényeknek, akik hozzá jártak s mindig mondogatta: – Lőszök úr... én még Mórahalom...!

Semmi hasonlatosságot nem találok az én emberemmel. Föl kell hát tételeznem, hogy a „Lőszökúr” afféle népi figura lehet, s nem is csak a mi vidékünkön. Típusa a levitézlett, lezüllött, „régí dicsőségüket” visszavágyó emberkének.

Azonnal nyomába szegődünk, ha a Tisza Lajos körúton megjelent a SARKANTYÚS EMBŐR. Mi legalábbis csak így hívtuk őt. Neki sem tudtuk az igazi nevét. Valamelyik műhelyből ócska sarkantyúpárt

Csongor Győző

A Zsótér-ház gyermekei (6)

...szerzőtől értesítést kapunk Lőszök úr tragikus sorsáról s tudomást szerzünk más „furcsa népség”-ről is...

szertett magának, kifényesítette s a cipője sarkára szerelte. Úgy is nézett ki, mint valami kopott honvéd huszártiszt. Legalábbis így hitte magáról...

A korszón, meg a sétatereken kereste az itala valóját. Mert mondanunk sem kell, mindig elitta azt, amit szerzett. A legényfélek, legalábbis a bátrabbak sokat heccelték sarkantyújával:

– Ilyen rozsdás sarkantyúval akarsz bálba menni, Pista?

Erre összeverte a sarkát. Csak úgy csörgött a sarkantyúpár s táncolni kezdett. Ugrált nagyokat, majd lekapta fejről árvalányhajas kalapját, vagy a piros honvédsáskáját (ami mindig a fején volt), s kezdett azzal tányérozni.

Eltűnt ő is, mint a többi. Bizonyára az alkohol végzett vele is. Nem emlékszem már rá, ő volt-e az, aki énekelt, vagy talán egy másik ilyen hasonló félmadrág, a JÓSKA BÁCSI, aki ugyancsak bokázott az utcán, ha mögsejtötte, miszerint jó szél fújja a vitorláját:

...száz ropogós szokoléért
babámat csókoltam...! (úgyis mint a borralalóért)

Ez egy akkoriban divatos slágernek a töredéke lehetett. Ebben az időben az ismeretes Léderer-Kodelka-gyilkosság ügye foglalkoztatta az ország szenzációra éhes fantáziáját. Az a borzalmas gyilkosság, amely még évtizedek múlva is kísértett. A második világháború idején a pesti Panoptikumban találkoztam ennek az ügynek szörnyű „corpus delicti”-jével. Slágerek születtek erről, országsszerte énekelték kocsmákban, vásárokon, no meg a Széchenyi téren is:

...Kodelkának se keze se lába,
mégis vígan úszik a Dunába...!
Vagy pikánsabb szövegezéssel:
„Léderemé piros bugyogója...”
(Kodelka azt, sokszor kigombolta!)

Sokan emlékeznek még ebben a városban, jómagam is CILI NÉNI-re, a suhancok cégtáblájára. Úgy hiszem Grünfeld néni volt az igazi neve.

Ócska holmit gyűjtött s hogy, hogy nem, csak az a hír

terjedt el felőle, hogy a fő kereseti forrása holmi vad nyulak porhüvelyével való foglalatzkodás. Ha föltűnt alakja, valahol a belvárosban, ráncos, törődött képével, kezében az elmaradhatatlan szatyorral, már süvített feléje valamelyik kapujából a csatalkiáltás:

– Cili néni...! rög a nyúl...!

Erre aztán a szóban forgó személy sem maradt adós a felelettel. Jött mint az áldás:

– K...a az anyád...!

Az is megtörtént néha, hogy egy-egy „tapasztalatlan” járókelő védelmébe vette az asszonyt:

– Ugyan, kedves Cili néni... hát mit is törődik ezeknek a csavargó...

Nem is folytathatta tovább. Cili néni, mint a sebzett macska, felé fordult s válogatott káromkodással fojtotta belé a vágasztaló mondatot:

– Mii...!? Hát az úrnak is k...a az anyja! Sziporkázott, jött belőle a sok ronda jellemzés.

Panna néni pattogatott kukoricát árult a múlt század szegedi piacán. Följegyezték, hogy őt is kikezdtek a süvölvények. Elszaladtak a kukoricás zsákja előtt s kiáltották biztos távolból:

– Panna néni! Rotyog-é...!?

Ilyenkor is jött a hasonló szóáradat, mint Cili nénié: – Tee... pokol fajzattya... te fattyú... te senki fia! Ismertem anyádat... a kaszárnya körül ólálkodott... te dög...! Leköplek... vigyázz... leköplek...!

Íme, bizonyosság, hogy ebben a városban sincs semmi új a nap alatt...